

Cesar in Opat.

(Jezilč. XXIII. str. 28.)

1. Pravlico povedal bom nove postave:
Enkrat je bil cesar prebrisane glave;
Opát je tud' bil, mož mogočen takrát,
Al škoda, ovčar je bolj zvit bil k' opat . .
38. „No, dobro zadèl si prašanja tí moje,
Še lepši pokaže serce se mi tvoje;
Jaz tvoj' mu gospodu odpustil že bom;
Pa nesil mu bodeš to pismo na dom.“
39. U pismi cesarskim stoje te besede:
Anžè zanaprej ne bo pasel več čede;
Opat naj mu streže, on zanj naj skerbf
Do ure, ko srečen u Bogi zaspi.

O javnih preizkušnjah in darilih v ljudskeji šoli.

(Spisal in govoril pri letošnjem občnem učiteljskem zborovanji, v 28. dan maja t. l. v Ricmanjih

Kr. Bogatec.)

(Dalje in konec.)

Iz moje šole se radi „premije“ nobeden ne joče; in vender po pravem, zunanjem načelu moral bi se učenec jokati, ker ne dobí premije. Spet drugje sem zapazil, da so plakali nekoji, da so se morali človeku smiliti.

Bilo je rečeno, in to lani, da naj se gleda, da jih učitelj tega odvadi. Dobro! učitelj jih odvadi, če more, a premije niso potem tako obrajtane?!

Reklo se je tudi, ker se je takrat spoznalo, naj bi se to odstranilo. Dobro! sedaj smo na pragu; torej odstranimo; a ne radi samovolje učiteljeve; temveč ker iz vsega tega razmotrovanja lahko razvidimo, da:

1. s konecletnimi preizkušnjami in darili se oporeka, one so v protislovji — istinitosti;

2. javna darila v ljudskeji šoli, kakor se sedaj podeljujejo, niso na pravem mestu, ker ž njimi ne ustrežamo pravemu namenu vzgoje, pač pa vzbujajo večkrat golo — častiželjnost;

3. z darili ne ugajamo samim učencem ne; zadovoljimo mogoče 10; a radi teh ne smejo vsi ostali trpeti škode, katera se jim godí na veselju v obče, in tudi vsled primerne vrednosti, kakor bomo še uvideli;

4. nezadovoljimo nekoje roditelje, kateri v svojej nevednosti se razhodujejo nad svojim otrokom, ker ni bil i on obdarovan, ter se jim vzbudi tudi nek srd do šole in

5. do učitelja;

6. s konecletno preizkušnjo se nadzoruje učitelja večinoma o šoli neveščega ljudstva;

7. sè preizkušnjo se muči otroka;

8. ne izpolnuje se natenčno zakon, ki veleval, 6 tednov velikih počitnic ali 46 tednov šole, kajti, krajevni šolski predsednik obično povsod predseduje preizkušnjam. A okrožje krajevné šolske oblasti obseza več šolskih občin; vsled tega ne more biti preizkušnja v jednem dnevu povsod. Tako končá učitelj tú preje, tam pozneje šolo; večkrat v razliki 10 dni.

Da bi konecletne preizkušnje na ta način, kedaj hasnile, menim skoro, da nikoli.

Darila bi imela nekaj pomena, ako bi se vse pridne učence brez izjeme vsako leto obdarovalo, in sicer z darovi posameznim vsako leto drugačnimi knjigami ne samo z molitvenimi, ampak, razne vsebine kakor s prirodoopisnimi, kmetijskimi, z raznim orodjem, moralno-poučnimi, z raznimi brošurami in s spisi osobito iz domače zgodovine i. t. d. — Knjige, ki bi imele v obče kako vrednost, da jih ne bi drugi, kateri jih ne dobé, zasmejovali, namreč, da si lahko sam kupi tako knjigo za 15 ali 20 kr. na semnji. Take knjige bi tudi koristile, da bi se užé zgodaj privadila deca na branje, ter bi bolj z veseljem skrbeli, ko odrasejo šoli, da bi si kakšno knjigo včasih omislili. Ob jednom bi bila to dvojna pridobitev namreč: o večjej izdaji naših slovenskih knjig, in njihovo ukoristenje mej našim kmetom. A na ta način bi prišlo na vsako šolsko občino do 50 gold. vsakoletnih troškov.

Ker pa sem uverjen, da tega posamezne občine ne bi mogle zmagovati, a še menj se temu prizadejati, kajti za šolo je vedno v obče zadnja skrb, osobito pri našem národu, in ker še oni trošek, ki ga sedaj izdajo za ona mala darila ne uhasni, vzlasti siromašnim, ker iz boljših obitelji so otroci bolj preskrbljeni, lahko boljše napredujejo, ter ležje pridejo do premij, vsled česar učitelj pride v mrzkost pri ubožnejših, in bolje bi bilo, da bi se za učence teh, za oni trošek, za iste novce, nakupilo prepotrebne abecednike, ter — nepozabiljši na prejšnjo razpravo in izjavo, si usojam končno priporočati svoj — predlog:

1. naj bi se darila v ljudske šoli popolnoma odstranila; to tem več, ker niso zakonite, vsled tega ima ravnatelj šole pravo naravnost v svoji šoli to zabraniti.

Šolsko sporočilo je kazalo pridnosti. Oče sam, naj otroka domá, če je vreden, primerno obdari; a obratno, če je potreba, naj prime šibo; to je vzgojno;

2. naj bi konecletne preizkušnje prenehale; kakor se je razvidelo, one ne ustrezajo svojemu namenu; pač pa škodujejo.

Človek,

v pogledu na njegovo telo in dušo s kratkim návodom,
kakó si ohraniti in utrditi zdravje.

(Za šolo in dom sestavil **Janko Leban.**)

(Dalje.)

§. 6.

Spomin, občutki, domišljija, fantazija (vobraznost).

Spomin je ona zmožnost človeške duše, vsled katere more ona predstave, koje zadobi, hraniti ter jih poljubno zopet obnovljati. Ta dušna zmožnost človekova je velike važnosti; kajti brez nje bi bil pouk v naših šolah brezuspešen, ker bi otrokom pri pouku zadobljene predstave nič ne pomagale. Istina je, da mi le toliko znamo, kolikor lahko hranimo v spominu. Spomin je torej zakladnica, v kojoj shranjamo koristne vede, resnice in pravila; on je potreben vsem stanom. Zaradi tega so po pravici starodavni Grci in Rimljanje visoko čislali dober spomin.

Spomin je različen. Imamo n. pr. rečen in beseden spomin i. t. d. Ako se namreč človek česa le po reči, le po sedržaji spominja, ne da bi si zapomnil istih besedij, s katerimi se je kaj povedalo, tedaj je to rečni spomin. Mi moremo pa nekoje besede v pameti obdržati, ne da bi mislili na to, kaj prav za prav pomenjajo; to je